

De *vagant* 'ociós': *vagància*.

De l'infinitiu *vagar* substantivat (més desenrollat en portuguès, i en el cast. medieval, però no estrany al cat. «això no ho puc fer, que no tinc *vagar*» emp., cat. occ. id., *AlcM*, § 4a, i refr.): *vagarós* [Llull] «tes germanes xiques te rodejan *vagaroses*», Verdaguer. En alguns usos literaris moderns es ressent de la influència de *VAGUE*; i en la variant *vagorós* hi ha contagi de l'oscil·lació *temerós/temorós*, *valerós/valorós*. «Lo menjar ab studi cerquat, lo lit delitable, les mànegues stretes stants, continents, lur anar *vagorós* ---», *Li. de Collacions* (*DAG.*). «Aquests cavals cendos, poch bons, car són molt *vegorosos* e de poch cor», M. Díez, fi S. xv, *Manescalia* (ms. *Bibl. Cat.*, f° 24). «Sényer --- no-m lextes ésser *vagorós* en poc o --- qui sia a honrament vostre», «*vagorós* e ociós», *Contempl.* II 55, IV 342, 355).

Des de Verdaguer domina la forma en *-ar-*: «Colon mira l'Atlàntic sense mida / --- / com si de genis, monstres y gegants, / entremig dels fantasmes *vagorosos*, / obriràs d'una verge 'ls ulls verdosos, / verdosos com les ones, y amargants», *Atl.* x, 2f.; «pus dolç és lo repòs com hom és stat de molts treballs, que com sta *vagorós* continuament», «si, per star *vagorós*, devia hom estar pus glot, les fembres deurien haver més aquest vici que altra persona», «no són ardots de cor, e són còbeus e avars, e continuament estan *vagorosos*», Andreu Capellà (*De Amore*, 59, 82, 81); «jugant, e *vagorosos* lextant la missa», StVicentF (*Vocab.* Schib); «denant Tu confés que yo no són als sinó --- ombra de mort --- e terra vana, buida e *vagorosa*, la qual, sens la tu benedicció, no fa negun fruit de bé», Boliver (*Excit.*, 47); i en alguns altres, moderns: la tertúlia del sabater o de l'apotecari, on es reunien els propietaris *vagorosos* com ell», Puig i Ferrater (*Cercle Màgic*, 55).

La variant en *-o-*: «Él no insita los meus sinó aquells los quals, de superflum abundants en les mundanes felicitat, coneix ab los coratges *vagorosos*, e abtes a fer-li loc», en la versió de *Fiameta* (§ 16, edició gòtica, 32). «Los sons aislats de les bales, sumant-se i multiplicant-se, es convertien en un soroll *vagorós*, com d'una caldera en desvaporació», MrnVayreda (*Carlínada* III, p. 50); «Les cases endolades per l'alenada cendrosa de les boires, els fanals esmortuïts i les *vagoroses* ombres dels vianants»; «les Germanes de la Caritat ---, forma activa de la professió religiosa, feia més per a mi que la *vagorosa* devoció de les nostres beates del Col·legi de Sta. Clara» (així en el primer autògraf, després esmenat per ell en *vagorosa*), Coromines (*Sèptima Simfonia*, VI, 58; *Llàgr. d. Sllor.* II, XII, 156); «L'arc *vagorós* de Sant Martí que du la lluna / ---», Costa i Llobera; «no pas girant-se *vagorosa*ment ---», G. de Columnes, *Hist. Troianes*; *vagorositat*.

En lloc de *vagorós*, en el sentit propi, també se'n van formar els menys corrents *vagariu* (*DAG.*) i *vagariuol* (1866, *Cal. del Pagès*, *DAG.*); així com l'abstracte *vagaria* (JCarner, amb grafia *vagueria*, mall.); l'adj. val. *vagari*; i alguns verbs: *vagarejar* [Lacav.]; «les resplandors roges bellugoses de la llar *vagaregen* per l'àm-

bit ombradí; tot oneja en un tràngol de llums i ombres» (Ruyra, *Vetlla dels Morts*, P. de Rosa I, 104); *vagareig*, *vagarejament*; *desvagarat* 'desvagar' ribag. (Pont de Suert, *BDLC* XII, 178), que en el Segrià pronuncien *desvagner* (JBaptXuriguera, 1964).

També s'han usat adj. *vagatiu*, molt viu en català central: «per dissaptes y diumenges? --- valdria més qu'estés ocupat tota la setmana: què'n faria de tants dies *vagatiu*?», EmVilanova (O. C. II, 83); *vagatiuol* o *vagadiuol* (*DAG.*); *vaganer* poc usat (Victor Català, *AlcM*); *vagós* id., conegut per les obres de Pin i Soler: «les poques hores *vagosas* que 'l treball los deixava» (*Jaume*, 254, i altres passatges en *DAG.*) *Vaguinyol*, *vaguinyoleria*.

En lloc de *desvagarat* té ús molt més general *desvapat*, per més que encara no figuri en Lab. (1839-1888) sinó en edicions tardanes (i Vogel, *D'Ort* etc.) i amb cites de Ruyra, NOLLER etc. en *AlcM*; també se sent, si bé bastant menys, en cat. or. la variant *desvavagat*, que crec és particularment emp. i ross.: cita de Casaponce en *AlcM*, i repetidament en obres de Coromines: «la pluja, amic Albert, et governa --- reclòs a la masia, *desavagat* i frisós, han acabat per agafar la ploma ---» (*Cartes d'un Visionari* 1913; O. C., 962; carta IV, § 11, p. 61; «les comèdies interessien i ocupen la imaginació; que, *desavagada*, hi hauria perill que esdevingués depriment», art. d'El Poble *Cat.*, 16-1-1916, *Di. i Rec.* II, 124). *Desvagement*.

Vagarro [1805, Belv., tant en el sentit d'«abegot» com en el de 'malfeiner'], veg. el que hem explicat en el vol. I, 10b55ss., i notes 5 i 6. *Vaguejar* [S. xv]: 'anar ociós' «*vaguejar*: procor, -aris», JnEsteve (*Li. Eleg.*) o altres cites del S. xv en *DAG.* i *AlcM*; Mrn. Vayreda (*Sang Nova* III, § 9, 215, cit. vol. II, 647b23); «en altre temps, n'hauria fet una balada; ara tant he *vaguejat* que m'he olvidat de l'ofici», Verdaguer, any 1875 (*Epist.* I, 182). *Vaguejar-se*: «tant lo ferí sobre'l cap que Guallalmes comença's a *vaguejar*», *Curialà*, 285 (2 II, 231). *Vaguera* forma falsa atribuïda a JRoig (*Spill*, 15850), veg. *vaivera* a VA II.

CULTISMES: *Vacar* [Belv.]; *vacant* [1614]; *vacació* [1507: «v. d'ofici, per mort ---, v. de justícia ---; v. de obra ---; v. de star ociós», Busa-N.]; *vacació* d'un benefici, Gna., 1472 [*DAG.*]; *vacacions* 'període en què anualment els treballadors, estudiants etc., solen deixar d'obrar': Careta, dicc. de *Barbr.* (1902) explica que *vacances* en aquell temps només ho deien en el Seminari de Solsona; i, en efecte, recordo que, fins c. 1920, es deia més aviat *vacacions* a Bna., però des de llavors preponderà *vacances*, com ara diu tothom; *vacància* antiquat.

Vacu, pres del llatí *vacuus* 'buit' [Llull; -uo, Lacav.],¹ havia existit una rara forma arcaica *vac*, *vaga* 'buit, vacant', de la qual només conec un cas clar² en la vida de St. Tomàs de Cantorbéry: «un jovencel qui era mort --- entró al sobirà orde dels apòstols lo aduyt per los àngels, e entre los apòstols una sezila *vaga* él vi --- l'àngel li dix que a un gran prevere d'Anglaterra era servada per N. Sr.», *VidesR*, 25r2.³

En castellà antic i dialectal, la paraula *vago* tingué